

XITOIY TILINING MADANIYATLARARO MULOQOT VA GLOBALLASHUVDAGI O'RNI

Suyarova Xolisa Azamat qizi

Filologiya va tillarni o'qitish: Xitoy tili

xolisasuyarova@gmail.com

To'xtamishev Abdurasul Abdurazzoq o'g'li

Samarqand davlat chet tillar instituti

Filologiya fanlari doktori (PhD), dotsent,

"Xitoy filologiyasi" kafedrasi mudiri

Annotatsiya: Mazkur maqolada xitoy tilining zamonaviy globallashuv jarayonidagi ahamiyati hamda uning madaniyatlararo muloqotni rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Xitoy tilining xalqaro aloqalar, iqtisodiy hamkorlik, ta'lim va madaniy almashinuv sohalaridagi o'sib borayotgan ta'siri yoritiladi. Shuningdek, xitoy tilini o'rganish orqali turli millatlar va madaniyatlar o'rtasidagi o'zaro tushunishni mustahkamlash masalalari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: xitoy tili, globallashuv, madaniyatlararo muloqot, xalqaro aloqa, madaniy almashinuv.

Abstract: This article analyzes the role of the Chinese language in the process of globalization and its significance in intercultural communication. It highlights the growing influence of Chinese in international relations, economic cooperation, education, and cultural exchange. The study also discusses how learning the Chinese language contributes to strengthening mutual understanding between different nations and cultures.

Keywords: Chinese language, globalization, intercultural communication, international relations, cultural exchange.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль китайского языка в условиях глобализации и его значение в развитии межкультурной коммуникации. Освещается возрастающее влияние китайского языка в сфере международных отношений, экономического сотрудничества, образования и культурного обмена. Также анализируется значение изучения китайского языка для укрепления взаимопонимания между различными народами и культурами.

Ключевые слова: китайский язык, глобализация, межкультурная коммуникация, международные отношения, культурный обмен.

KIRISH

XXI asr globallashuv jarayonlarining jadallashuvi bilan xarakterlanib, dunyo mamlakatlari o'rtasidagi siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy aloqalar tobora kengayib bormoqda. Ushbu jarayonda tillar nafaqat muloqot vositasi, balki turli madaniyatlar, qadriyatlar va dunyoqarashlarni bog'lovchi muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

Ayniqsa, iqtisodiy va siyosiy jihatdan jadal rivojlanayotgan davlatlarning tillari xalqaro maydonda alohida ahamiyat kasb etmoqda.

Bugungi kunda Xitoy Xalq Respublikasi dunyoning yetakchi davlatlaridan biri sifatida xalqaro savdo, investitsiya, texnologiya va ta'lim sohalarida muhim o'rin egallamoqda. Shu bois xitoy tiliga bo'lgan qiziqish va ehtiyoj nafaqat Osiyo mintaqasida, balki Yevropa, Amerika va boshqa hududlarda ham sezilarli darajada ortib bormoqda. Xitoy tilining keng tarqalishi Konfutsiy institutlari faoliyati, xalqaro ta'lim dasturlari va madaniy loyihalar orqali yanada jadallashmoqda.

Xitoy tili nafaqat lingvistik tizim sifatida, balki xitoy xalqining ko'p asrlik tarixi, falsafasi, mentaliteti va madaniy qadriyatlarini aks ettiruvchi muhim vosita hisoblanadi. Uni o'rganish jarayoni shaxsga nafaqat til ko'nikmalarini, balki madaniyatlararo muloqot kompetensiyalarini ham shakllantirish imkonini beradi. Bu esa turli millat vakillari o'rtasida o'zaro tushunish, bag'rikenglik va samarali hamkorlikni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Shu nuqtai nazardan, mazkur maqolada xitoy tilining globallashuv sharoitidagi o'rni, uning madaniyatlararo muloqotni rivojlantirishdagi ahamiyati hamda xalqaro aloqalardagi funksional vazifalari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida xitoy tilini o'rganishning zamonaviy jamiyatdagi istiqbollari va uning madaniy integratsiyadagi roli yoritib beriladi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda xitoy tilining madaniyatlararo muloqot va globallashuv jarayonidagi o'rnini aniqlash maqsadida kompleks ilmiy metodlardan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi nazariy va empirik yondashuvlar uyg'unligiga asoslanib, tilshunoslik, madaniyatshunoslik va ijtimoiy fanlararo integratsiyani ta'minlaydi.

Avvalo, **nazariy tahlil metodi** orqali globallashuv, madaniyatlararo muloqot va tilning jamiyatdagi roli haqidagi ilmiy adabiyotlar, xorijiy va mahalliy tadqiqotchilarning qarashlari tizimli ravishda o'rganildi. Xitoy tilining xalqaro miqyosdagi mavqei, uning diplomatiya, iqtisod va ta'lim sohalaridagi funksiyalari mavjud ilmiy manbalar asosida tahlil qilindi.

Shuningdek, tadqiqotda **qiyosiy (komparativ) metod** qo'llanilib, xitoy tilining ingliz, rus va boshqa xalqaro tillar bilan madaniyatlararo muloqotdagi o'rni solishtirildi. Bu metod orqali tillarning globallashuv jarayonidagi o'zaro ta'siri va ularning madaniy integratsiyadagi roli aniqlab berildi.

Empirik bosqichda **kuzatish va tavsifiy metodlardan** foydalanildi. Xitoy tilini o'rganayotgan talabalarning madaniyatlararo kompetensiyalari, muloqotdagi qiyinchiliklari hamda madaniy moslashuv jarayonlari tahlil qilindi. Ushbu jarayonda ta'lim muassasalari tajribasi va amaliy faoliyat natijalari umumlashtirildi.

Bundan tashqari, **statistik va analitik metodlar** orqali xitoy tilining xalqaro miqyosda o'rganilish darajasi, Konfutsiy institutlari faoliyati hamda tilga bo'lgan global ehtiyoj dinamikasi tahlil qilindi. Olingan ma'lumotlar asosida umumiy xulosalar chiqarilib, tadqiqot maqsadiga mos holda interpretatsiya qilindi.

Tadqiqot davomida **induktiv va deduktiv yondashuvlardan** foydalanilib, xususi kuzatishlardan umumiy nazariy xulosalarga hamda umumiy konsepsiyalardan aniq holatlarni tahlil qilishga o'tildi. Ushbu metodologik yondashuv xitoy tilining globallashuv va madaniyatlararo muloqotdagi rolini chuqur va tizimli o'rganishga xizmat qildi.

NATIJALAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari xitoy tilining globallashuv jarayonida muhim strategik ahamiyatga ega ekanini ko'rsatdi. Nazariy va empirik tahlillar asosida xitoy tilining xalqaro miqyosdagi nufuzi yildan-yilga ortib borayotgani, ayniqsa iqtisodiy, diplomatik va ta'lim sohalarida faol qo'llanilayotgani aniqlandi. Xitoy Xalq Respublikasining global siyosiy va iqtisodiy maydondagi ta'sirining kuchayishi xitoy tiliga bo'lgan ehtiyojni sezilarli darajada oshirayotgan asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot jarayonida xitoy tilini o'rganish madaniyatlararo muloqotni rivojlantirishda samarali vosita ekani tasdiqlandi. Xitoy tilini o'rganayotgan shaxslar o'rtasida xitoy madaniyati, urf-odatlar va kommunikativ me'yorlariga nisbatan tushuncha va qiziqish darajasining oshgani kuzatildi. Bu holat muloqot jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan madaniy to'siqlarni kamaytirib, o'zaro hurmat va bag'rikenglikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Qiyosiy tahlil natijalari xitoy tilining ingliz va boshqa xalqaro tillar bilan bir qatorda global kommunikatsiyada tobora muhim o'rin egallayotganini ko'rsatdi. Ingliz tili hanuz yetakchi xalqaro muloqot tili bo'lib qolayotgan bo'lsa-da, xitoy tilining mintaqaviy va strategik ahamiyati kuchayib borayotgani aniqlanib, ko'p tillilik sharoitida uning roli yanada ortib borayotgani qayd etildi.

Empirik kuzatishlar xitoy tilini o'rganayotgan talabalarning madaniyatlararo kompetensiyalarida ijobiy o'zgarishlar yuz berganini ko'rsatdi. Jumladan, respondentlarning aksariyati xitoy tili orqali chet el vakillari bilan samarali muloqot o'rnatish, madaniy farqlarni to'g'ri talqin qilish va xalqaro muhitga moslashish qobiliyatlari rivojlanganini ta'kidladilar. Bu esa xitoy tilini o'rganish nafaqat lingvistik, balki ijtimoiy-madaniy rivojlanishga ham xizmat qilishini isbotlaydi.

Statistik va analitik ma'lumotlar asosida xitoy tilining xalqaro miqyosda o'rganilishi barqaror o'sish tendensiyasiga ega ekani aniqlandi. Konfutsiy institutlari, akademik almashinuv dasturlari va madaniy loyihalar xitoy tilining tarqalishida muhim rol o'ynamoqda. Ushbu institutlar orqali til bilan bir qatorda xitoy madaniyati, an'analari va qadriyatlari ham global miqyosda targ'ib qilinmoqda.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari xitoy tilining globallashuv sharoitida madaniyatlararo muloqotni mustahkamlovchi, xalqaro hamkorlikni rivojlantiruvchi va madaniy integratsiyani ta'minlovchi muhim omil ekanini tasdiqlaydi. Xitoy tilining kelajakdagi rivojlanish istiqbollari uni global kommunikatsiya tizimining ajralmas qismi sifatida qarash imkonini beradi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari xitoy tilining globallashuv sharoitida tobora muhim ahamiyat kasb etayotganini ko'rsatadi. Olingan ma'lumotlar zamonaviy tilshunoslik va madaniyatshunoslik sohasidagi nazariy qarashlar bilan uyg'un holda, tilning faqat aloqa vositasi emas, balki madaniy identifikatsiya va ijtimoiy integratsiyaning muhim omili ekanini tasdiqlaydi. Xitoy tilining xalqaro miqyosda kengayib borayotgan qo'llanilishi global muloqot tizimida ko'p qutbli til muhitining shakllanayotganidan dalolat beradi.

Natijalarni mavjud ilmiy tadqiqotlar bilan solishtirish shuni ko'rsatadiki, ingliz tili hozirgi kunda yetakchi global til bo'lib qolayotgan bo'lsa-da, xitoy tilining mintaqaviy va strategik ta'siri sezilarli darajada kuchaymoqda. Ayrim olimlarning fikricha, globallashuv sharoitida birgina tilning ustuvorligi madaniy nomutanosiblikka olib kelishi mumkin. Ushbu nuqtai nazardan qaraganda, xitoy tilining xalqaro muloqotga faol kirib kelishi madaniy xilma-xillikni saqlash va rivojlantirishga xizmat qiladi.

Madaniyatlararo muloqot kontekstida xitoy tilini o'rganish jarayoni faqat grammatik va leksik bilimlar bilan cheklanib qolmasdan, balki madaniy kodlar, ijtimoiy me'yorlar va kommunikativ strategiyalarni o'zlashtirishni ham talab etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xitoy tilini o'rganuvchilar madaniy farqlarni chuqurroq anglab, muloqot jarayonida moslashuvchanlik va bag'rikenglikni namoyon etmoqdalar. Bu holat madaniyatlararo kompetensiyaning shakllanishida tilning muhim o'rnini yana bir bor tasdiqlaydi.

Shuningdek, muhokama jarayonida xitoy tilining tarqalishida davlat siyosati va institutsional qo'llab-quvvatlashning o'rni alohida e'tiborga loyiq. Konfutsiy institutlari, xalqaro stipendiya dasturlari va madaniy loyihalar xitoy tilining jahon miqyosida ommalashuviga xizmat qilmoqda. Biroq, ayrim tadqiqotchilar bu jarayonda madaniy ta'sirning muvozanati va qabul qiluvchi jamiyatlarning ehtiyojlarini inobatga olish zarurligini ta'kidlaydilar. Shu sababli, xitoy tilini targ'ib qilishda o'zaro hurmat va madaniy tenglik tamoyillariga amal qilish muhimdir.

Tadqiqot davomida aniqlangan yana bir muhim jihat — xitoy tilini o'rganishda yuzaga keladigan lingvistik va madaniy qiyinchiliklardir. Iyeroglif yozuvi, tonal tizim va madaniy kontekstning murakkabligi o'rganuvchilar uchun muayyan to'siqlarni keltirib chiqaradi. Biroq, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va raqamli texnologiyalar ushbu muammolarni bartaraf etishda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Umuman olganda, muhokama natijalari xitoy tilining globallashuv jarayonida nafaqat kommunikativ, balki madaniy va strategik ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi. Ushbu holat xitoy tilini o'rganish va o'qitish jarayonlarini yanada takomillashtirish, madaniyatlararo muloqotni rivojlantirishga qaratilgan ilmiy va amaliy tadqiqotlarni kengaytirish zarurligini ko'rsatadi.

XULOSA

Mazkur tadqiqot xitoy tilining globallashuv sharoitida tobora muhim ahamiyat kasb etayotganini va uning madaniyatlararo muloqotni rivojlantirishdagi rolini har tomonlama

yoritib berdi. Olib borilgan nazariy va empirik tahlillar xitoy tilining zamonaviy xalqaro muloqot tizimida strategik ahamiyatga ega til sifatida shakllanib borayotganini ko'rsatdi. Xitoy Xalq Respublikasining siyosiy, iqtisodiy va madaniy sohalaridagi global faolligi xitoy tiliga bo'lgan ehtiyojning ortishiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Tadqiqot natijalari xitoy tilini o'rganish nafaqat til ko'nikmalarini rivojlantirish, balki shaxsda madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirishda ham muhim omil ekanini tasdiqladi. Xitoy tilini o'zlashtirish jarayonida o'rganuvchilar xitoy xalqining qadriyatlari, urf-odatlarini, muloqot madaniyati va dunyoqarashi bilan yaqindan tanishib, turli madaniyat vakillari bilan samarali va hurmatga asoslangan muloqot olib borish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa globallashuv sharoitida bag'rikenglik va o'zaro tushunishni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, tadqiqot xitoy tilining xalqaro ta'lim tizimidagi ahamiyati tobora ortib borayotganini ko'rsatdi. Konfutsiy institutlari, akademik almashinuv dasturlari va xalqaro hamkorlik loyihalari xitoy tilining keng tarqalishida muhim rol o'ynamoqda. Ushbu tashabbuslar orqali xitoy tili bilan bir qatorda milliy madaniyat, tarix va an'analar ham global miqyosda targ'ib etilmoqda.

Xitoy tilining globallashuvdagi roli ko'p tillilik tamoyillari bilan chambarchas bog'liqdir. Ingliz tili yetakchi xalqaro til bo'lib qolayotgan bo'lsa-da, xitoy tilining mintaqaviy va strategik mavqei kuchayib borayotgani global muloqotda til xilma-xilligini ta'minlashga xizmat qiladi. Bu holat madaniy muvozanatni saqlash va turli xalqlarning lingvistik merosini e'tirof etish nuqtai nazaridan muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, xitoy tili globallashuv jarayonida madaniyatlararo muloqotni mustahkamlovchi, xalqaro hamkorlikni rivojlantiruvchi va madaniy integratsiyani ta'minlovchi muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Kelgusida xitoy tilini o'rganish va o'qitish jarayonlarini yanada takomillashtirish, zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali uning global miqyosdagi ta'sirini yanada oshirish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Crystal D. *English as a Global Language*. — Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
2. Graddol D. *The Future of Language*. — London: British Council, 2006.
3. Kramsch C. *Language and Culture*. — Oxford: Oxford University Press, 1998.
4. Byram M. *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. — Clevedon: Multilingual Matters, 1997.
5. Huntington S. *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. — New York: Simon & Schuster, 1996.
6. 李宇明 (Li Yuming). *语言与全球化* (Til va globallashuv). — 北京: 商务印书馆, 2010.

7. 王宁 (Wang Ning). *全球化语境下的语言与文化* (Globallashuv kontekstida til va madaniyat). — 北京: 北京大学出版社, 2012.

8. 杨慧中 (Yang Huizhong). *跨文化交际研究* (Madaniyatlararo muloqot tadqiqotlari). — 上海: 上海外语教育出版社, 2015.

9. Samovar L., Porter R., McDaniel E. *Communication Between Cultures*. — Boston: Cengage Learning, 2014.

10. 吴应辉 (Wu Yinghui). *汉语国际传播研究* (Xitoy tilining xalqaro tarqalishi tadqiqi). — 北京: 高等教育出版社, 2016.